

The article referred to the need for electronic teaching methods to study courses in higher education. The structure and filling of electronic educational and methodical complex discipline. An example of the creation of educational and methodical complex of projective geometry course: teaching and working curriculum; goals and objectives of the study subjects; introduction to the discipline; lectures (guidelines for independent study courses); plans practical work on guidelines; references (basic and optional).

Keywords: *electronic educational-methodical complex e-learning courses, projective geometry, case technology, network technology.*

УДК 37(477.44) «17»

Т.П. Зузяк
м. Вінниця, Україна

ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПОДІЛЛЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XVIII СТОЛІТТЯ

Постановка проблеми. Розвиток педагогічної освіти Поділля в другій половині XVIII століття відбувався в умовах глибоких соціально-економічних та політичних протиріч, розв'язання яких прямим чином залежало від реформаційних процесів, здійснюваних Річчю Посполитою, Австрією та російським самодержавством у зазначений період. Враховуючи особливості політичної ситуації на Поділлі, Польща, Австрія та Росія намагалися всіма можливими засобами стримати розвиток педагогічної освіти в цьому регіоні України. Аналіз джерел та наявних публікацій з проблеми дослідження дає підстави стверджувати: розвиток освіти на Поділлі у другій половині 18 сторіччя значно ускладнювався через політичні дії урядів сусідніх країн.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для того, аби визначити головні особливості розвитку освіти на території Поділля, варто проаналізувати низку досліджень з різних галузей суспільно-політичного життя регіону в обраний період. Слід зазначити, що серед сучасних наукових доробків немає чіткого висвітлення проблем розвитку педагогічної майстерності, а історія освіти Поділля в науковій літературі розглядалась переважно в контексті історії педагогіки України (Л. Артемова, О. Бабіна, Л. Медвідь, А. Левківський, І. Кучинська, І. Сесак, Т. Сухенко). На цю проблему частково звернули увагу й сучасні історики (О. Качковський, Л. Анохіна, Б. Хіхляч, О. Вороліс, М. Вороліс та інші).

Історичні обриси розвитку педагогічної освіти, що становлять значний інтерес для нашого дослідження розглянуті в працях Л. Березівської, А.Бойко, Н. Гупана, Н. Дем'яненко, Н. Дічек, М. Зотіна, Н. Калениченко, І. Лікарчука, Я. Ряпко, С. Сірополка, А. Ткаченка, М. Ярмаченка, та інших.

Мета статті полягає у висвітленні політичних передумов розвитку педагогічної освіти Поділля другої половини XVIII століття.

Виклад основного матеріалу. Поділля розташоване у басейні межиріччя Південного Бугу та лівобережного середнього Подністров'я [1, с. 132]. У сучасній Україні Поділля охоплює майже всю Вінницьку, Хмельницьку, Тернопільську області, невеликі частини Львівської та Івано-Франківської, Чернівецької областей. У етнографічній літературі стосовно корінного населення здавна побутує назва «подоляки», «подоляни», а Поділля розділяють на східне й західне. Поділля як етнічна земля в історичних документах згадувалася з початку XIII ст. під різними назвами: «Подолля», «Подолле», «Подол» [2, с. 96]. А до XIII ст. Поділля називали Пониззям, бо розумілося як «Русь нижня» на відміну від «Русі горішньої», що прилягала до Карпат. Протягом сторіч найменування «земля Подільська» неодноразово змінювалося, зберігаючи, однак, ключове поняття «Подол», що означало землі між Південним Бугом і Дністром [2, с. 99].

На розвиток педагогічної освіти на території Поділля мало вплив чимало об'єктивних чинників, які були спричинені в першу чергу політичними та соціально-економічними особливостями розвитку регіону в кінці XVIII століття.

Підвищений інтерес до такої постановки проблеми щодо Поділля пояснюється тим, що в силу тривалого роз'єданого розвитку в складі сусідніх Польщі і Великого князівства Литовського, згодом — Речі Посполитої, воно і після приєднання до Австрії та Росії мало набути раніше істотні особливості суспільного розвитку; на всіх сферах життя населення, безумовно, відбилася своєрідність його геополітичного положення на континенті і субконтиненті та перебування в епіцентрі зовнішньополітичних пріоритетів, орієнтацій, інтересів й культурно-політичних взаємин нової метрополії з сусідніми державами.

З кінця XVIII століття територія Поділля була поділена між двома великим імперіями: Російською (Східне) та Австрійською (Західне). В 1772 році боротьба між двома державами ізза України була остаточно порішена на користь Московщини. Польща зникла з карти Європи. Ціла корінна Україна (за винятком галицької,буковинської і угорської України) припала в спадщині по Польщі Московщині [3, с. 3]. У поширенні освіти серед населення і відповідно у формуванні самосвідомості підпорядкованих народів Росія та Австрія вбачали загрозу своєму пануванню. Тому уряди цих імперій всіляко перешкоджали розвитку системи педагогічної освіти в регіоні. В кожному регіоні освітня галузь розвивалась з певними особливостями, які були притаманні лише йому [4, с. 181].

Як зауважує Д. Бовуа, Правобережна Україна як «законна власність Росії» залишалась широким полем, на якому поляки зберігали ослаблені форми адміністративного управління, а російська влада ніяк не могла утвердитися [5, с. 200]. Таким чином, розвиток Правобережжя з кінця XVIII століття представляє собою перш за все боротьбу між двома імперіалізмами, де ставкою були українські душі. Душі в адміністративному значенні, як виконавці підневільної праці, і душі в прямому розумінні, оскільки їх необхідно було вирвати зі сфери польського впливу та переробити на вірних підданих царя [6, с. 68].

У 1777 австрійський уряд на території західного Поділля провів шкільну реформу, запровадивши «тривіальні» школи з німецькою мовою навчання для сіл і малих міст та головні — для великих міст і по монастирях. До 1792 року існували українські школи, які згодом було закрито.

Розвиток освіти на східному Поділлі в останній чверті XVIII ст. відбувався під впливом катерининської освітньої реформи 1786 року. Реформа 1786 року мала на меті дати освіту в основному міському населенню. Але жоден з проєктів створення в Україні університету не дочекався реалізації за часів Катерини II, оскільки нейтралістська політика російського уряду взагалі була спрямована на те, щоб не допустити на Україні існування університету — може, з міркувань, що саме український народ має особливу «схильність до наук». Посилення кріпосного права не лише затримало розвиток освіти, а й призвело до знищення уже існуючих шкіл. У 1789 р. були закриті всі українські школи і заборонено викладання українською мовою у всіх навчальних закладах [7, с. 178].

Не змінилась ситуація і після включення Подільської губернії до складу Російської імперії, внаслідок остаточної ліквідації Польської держави у 1795 році. Хоч подільські землі й увійшли до складу імперії, проте представники польської шляхти не поспішали віддавати свою владу у регіоні. Обставини перших років правління Олександра I склались досить таки благополучно для планів польських патріотів. Цьому свідчить низка беззаперечних фактів, яка підкріплюється аналізом архівних матеріалів, а саме: польська мова займала провідне місце шкільному діловодстві і у навчальному процесі; переважна більшість учителів були представниками польської інтелігенції; на керівних посадах навчальних закладів теж були поляки [4, с. 187].

В кінці XVIII на Правобережній Україні склалася система державного управління за зразком Російської імперії. Коли було утворено міністерство освіти, то під його егідою почала формуватись нова мережа навчальних закладів. До неї входили навчальні заклади чотирьох типів: парафіяльні училища, які призначалися для дітей найнижчих станів; повітові училища для

дітей дворян, купців, державних службовців, заможних ремісників; класичні повні гімназії і неповні-прогімназії найпоширеніший тип середньої школи; ліцеї, університети — вищі учбові заклади. Найбільше відкривалось платних приватних пансіонів для дітей дворян. На Поділлі існували всі згадані типи навчальних закладів, крім вищих [8, с. 43].

Зауважимо що включення в склад Росії цього регіону з польською чи сильно полонізованою дрібною шляхтою в часі співпало з утвердженням у європейській культурі романтизму із його інтересом до національної проблематики та народної культури, а також широкою популярністю ідей Й. Гердера, який відзначав особливу роль слов'янських народів і наголошував на значенні «власної» мови для становлення кожного народу [9, с. 297].

Як свідчать літературні джерела, важливу роль у становленні освітнього питання відіграв соціально-етнічний склад населення Поділля, який був досить неоднорідним. Згідно з дослідженням В. Божевільного, у соціальному відношенні населення краю ділилося на магнатів, поміщиків, польську помісну і безпомісну шляхту, купців, фабрикантів, міщан, робітних людей, селян. Питома вага поміщиків польської національності в Подільській губернії складала 89 %. Їм належало дев'ять десятих всієї земельної власності і 2,6 млн. кріпосних селян. Водночас в 654 володіннях, що належали українським і російським поміщикам, нараховувалося всього 431 тисяча кріпосних [10, с.138].

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що на прикладі Поділля очевидним є те, що Російська імперія та Австрія в результаті поділів Речі Посполитої здобули територію, яка істотно відрізнялася від їх ядра своєрідністю і різницею свого соціального, економічного, національного та культурного характеру. Саме тому до Поділля застосовувався не тільки загальноімперський адміністративно-територіальний, але й регіональний підхід. Поведінка Росії та Австрії на Поділлі значною мірою визначалась прикордонним і геополітичним положенням, виключно господарсько-економічними вигодами, істотною концентрацією польської шляхти, специфікою суспільного та духовно-культурного життя, а також необхідністю підпорядкування місцевого населення інтересам самодержавства та нової метрополії і, в кінцевому рахунку, поглинення його як периферійної території. Аналізуючи розвиток педагогічної освіти кінця XVIII на Поділлі необхідно відзначити, що спостерігалось до деякої міри розходження між педагогічною практикою та педагогічною теорією. Якщо педагогічна практика, тобто типи навчальних закладів, зміст, форми і методи навчання зумовлювалися освітніми реформами російських царів, то в педагогічній думці того ж періоду продовжували розвиватися прогресивні гуманістичні та демократичні ідеї, прагнення вчених обґрунтувати необхідність виховувати підрастаюче покоління на народних традиціях, розглядати процес формування особистості незалежно від її станового положення.

Література:

1. Етнографія України: Навчальний посібник / [за ред. С. А. Макаруча] — Л. : Світ, 1994. — 518с.
2. Пономарьов А. П. Етнічність та етнічна історія України: Курс лекцій / Анатолій Пономарьов. — К. : Либідь, 1996. — 272 с.
3. Левинський В. Царська Росія і українська справа / В. Левинський. — Монреал, 1917.-122 с.
4. Артемова Л.В. Історія педагогіки України [Текст] : підр. для студ. вузів / Артемова Л.В. — К. : Либідь, 2006. — 424 с.
5. Бовуа Даніель. Битва за землю в Україні 1863-1914. Поляки в соціо-етнічних конфліктах [Текст] / Даніель Бовуа ; пер. на укр. З. Борисюк ; ред. Н. Яковенко. — К. : Критика, 1998. — 334 с.
6. Бовуа Д. Шляхтич, кріпак і ревізор: польська шляхта між царизмом та українськими масами (1831-1863) [Текст] / Д. Бовуа ; пер. з фр. З. Борисюк. — К. : ІНТЕЛ, 1996. — 415 с.
7. Лузан П.Г. Історія педагогіки та освіти в Україні : навчальний посібник / Лузан П.Г., Васюк О.В. — [2-ге вид., доп. і перероб.]. — К. : ДАКККіМ, 2010. — 296 с.
8. Сесак І. В. Освітні заклади Поділля у другій третині XIX ст. / І. В. Сесак // Освіта, наука і культура на Поділлі: зб. наук. праць / редкол.: П. Т. Тронько (голова), О. М. Завальнюк (відп. ред.) [та ін.]. — Кам'янець-Подільський: Оіум, 2009. — С.43.
9. Крип'якевич І.П. Історія України/ І.П. Крип'якевич. — Львів: Світ, 1990.-520 с.

10.Божевільний В.В. Соціально-етнічний склад населення Подільської губернії в першій половині XIX століття / В. В. Божевільний // Поляки на Хмельниччині: погляд крізь віки : Збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної наукової конференції (23-24 червня 1999). Інститут історії України НАНУ та ін. Хмельницький: Поділля, 1999. — С. 138-142.

В статті аналізуються політичні передумови розвитку педагогічної освіти на території Поділля другої половини XVIII століття, які прямим чином залежали від реформаційних процесів, здійснюваних Річчю Посполитою, Австрією та російським самодержавством у зазначений період.

Ключові слова: Поділля, педагогічна освіта, Російська імперія, австрійський уряд.

В статье анализируются политические предпосылки развития педагогического образования на территории Подолья второй половины XVIII столетия, которые непосредственным образом зависели от реформаторских процессов, осуществленных Речью Посполитой, Австрией и российским самодержавием в указанный период.

Ключевые слова: Подолье, педагогическое образование, Российская империя, австрийское правительство.

The article analyzes the political preconditions for the development of teacher education in Podolia territories of the second half XVIII century. The political preconditions dependent from the reform process undertaken by the Rzeczpospolita, Austria and the Russian autocracy in this period.

Keywords: Podolia, teacher education, Russian empire, Austrian government.

УДК 378.640.41

Ю.В. Земліна
м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Актуальність дослідження. Індустрія туризму і готельного господарства в сучасному світі перетворилася на велику галузь з обслуговування населення, адже туризм є одним з найбільш популярних сучасних видів відпочинку, а також важливою частиною життя людини, з його природним бажанням пізнання нового.

Світовий досвід розвитку туристської індустрії свідчить про те, що професійна освіта співробітників — це обов'язкова умова для високого рівня обслуговування споживачів та, як наслідок, успішної роботи підприємства загалом.

Проблема підготовки конкурентоспроможного молодого фахівця готельно-ресторанної справи актуальна для існуючої на сучасному ринку праці ситуації. Сучасні роботодавці роблять запит на працівника, який має високу виробничу кваліфікацію, ґрунтовну теоретичну підготовку, широкий професійний кругозір, самостійність, здатність креативно вирішувати проблеми, передбачати тенденції розвитку галузі, володіє суміжними спеціальностями, знає основи менеджменту тощо.

Мета статті — аналіз проблем підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи та представлення можливих шляхів їх вирішення.

Викладення основного матеріалу. Одним із найважливіших завдань сучасної освіти є підготовка всебічно розвинутих фахівців, здатних розв'язувати складні завдання сучасного виробництва. Структурні зміни у суспільстві, перетворення в економічній діяльності людини змінюють підходи до її формування як фахівця певної галузі. Це передусім передбачає врахування інтеграції освіти, науки і виробництва як чинника стійкого економічного зростання [1, с. 12].

Підготовка майбутніх фахівців буде ефективною, якщо вона орієнтуватиметься не тільки на формування абстрактного спеціаліста з певними знаннями, вміннями в конкретній галузі діяльності, а на становлення професійного іміджу особистості, професійно компетентної